

Sygn. akt V Kz 159/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Łodzi w V Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodnicząca - sędzia S.O. Wojciech Janicki (sprawozdawca)

Sędziowie: S.O. Krystyna Pisarska

S.O. Piotr Augustyniak

Protokolant: staż. Dorota Lerka

przy udziale Prokuratora Joanny Rochalskiej

po rozpoznaniu w sprawie **D. F. (1)**

skazanego z art. 177 § 1 i 2 k.k.

zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 3 lutego 2014 r. w przedmiocie zasądzenia od skazanego na rzecz pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego kosztów zastępstwa prawnego

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

postanawia:

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

W sprawie o sygn. II K 1508/11 prawomocnym wyrokiem wydanym w dniu 10 października 2013 roku D. F. (1) został skazany za przestępstwo z art. 177 § 1 i 2 k.k. W wyroku tym Sąd orzekł o częściowym zasądzeniu od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych, a w pozostałym zakresie obciążył nimi Skarb Państwa (pkt 6), natomiast nie rozstrzygał ponad koszty sądowe, w ramach kosztów procesu, o zwrocie wydatków poniesionych przez oskarżyciela posiłkowego z tytułu reprezentacji prawnej tej strony przez pełnomocnika, choć pełnomocnik w stanowisku na rozprawie głównej w dniu 26 września 2013 roku (k. 364 odwrot) wniósł o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego kosztów zastępstwa prawnego, przy czym nie sprecyzował ich wysokości.

Postanowieniem z dnia 3 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu na podstawie o art. 627 k.p.k. i § 14 ust. 1 pkt 3 i § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461) zasądził od skazanego D. F. (1) na rzecz oskarżyciela posiłkowego J. Ś. zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 804 zł.

Powyższe postanowienie zaskarżył skazany i zarzucił mu obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia:

a) art. 626 § 2 k.p.k. poprzez:

- przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie zachodzą przesłanki dla wydania postanowienia uzupełniającego w sytuacji, gdy w punkcie 6 wyroku Sąd I instancji rozstrzygnął co do kosztów postępowania;

- błędne wydanie skarżonego postanowienia przez II Wydział Karny, Sekcja Wykonania Orzeczeń Sądowych w sytuacji, gdy zgodnie z § 2 art. 626 k.p.k. orzeczenie w tym przedmiocie wydaje Sąd I instancji, a Sądem wydającym orzeczenie w I instancji był Sąd Rejonowy w Zgierz, II Wydział Karny;

b) art. 624 k.p.k. przez przyjęcie, że w stosunku do skazanego D. F. (1) brak jest przesłanek do przejęcia kosztów procesu w ramach uzasadnionych wydatków stron na rzecz Skarbu Państwa podczas, gdy istnieją przesłanki do pozwalające uznać, że poniesienie kosztów na rzecz oskarżyciela posiłkowego byłoby zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i dochody skazanego.

W konkluzji zażalenia skazany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez odstąpienie od zasądzania od skazanego kosztów zastępstwa procesowego na rzecz oskarżyciela posiłkowego, ewentualnie o uchylenie tego postanowienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie w żadnej z postulowanych postaci, albowiem wbrew zarzutom stawianym skarżonemu postanowieniu nie uchybia ono wskazanym przepisom prawa procesowego ani innym badanym z urzędu, a zasądzone nim od skazanego na rzecz oskarżyciela posiłkowego należne koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu przygotowawczym i sądowym zostały obliczone i zasądzone w prawidłowej łącznej wysokości 804 złotych.

1. Poddane kontroli odwoławczej postanowienie nie zostało wydane z obrazą art. 626 § 2 k.p.k.

Przepis ten dopuszcza bowiem rozstrzygnięcie o kosztach procesu przez odpowiednio Sąd I instancji lub sąd odwoławczy, jeśli nie zostało zamieszczone ono w orzeczeniu kończącym postępowanie (§ 1), jak również gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości.

Na przedpolu właściwych rozważań nieodzownym jest uczynienie uwagi o ogólniejszym znaczeniu dla badanej tutaj kwestii. Nie podlega wątpliwości generalna zasada gwarancyjna zakazująca korygowania rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zawartego w orzeczeniu kończącym postępowanie, w inny sposób, jak tylko w trybie odwoławczym, w szczególności nie można byłoby przyznanej kwoty należności adwokata z tytułu reprezentacji procesowej strony zmieniać w takiej sytuacji w drodze "dodatkowego ustalenia" ich wysokości w oparciu o przepis art. 626 § 2 k.p.k. Gwarancyjny charakter tej normy służy bowiem zapobieżeniu dowolnemu zmienianiu rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, wbrew zasadzie trwałości orzeczeń. Bez takiej gwarancji łatwo byłoby obciążać oskarżonego wyższymi kosztami procesu, poprzednio pominiętymi, a bez tego nikt i nigdy nie byłby pewien, jakie koszty mu się należą, bądź jakie koszty winien zapłacić innej osobie. Norm proceduralnych nie można traktować jedynie jako mechanizmu realizacji interesów procesowych, ignorując wspomniane ich znaczenie gwarancyjne (tak: teza do postanowienia S.A. w Krakowie z dnia 20.06.2007, sygn. II AKa 250/07, Legalis nr 88682).

W wypadku uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w danej sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej obejmująca wszystkie znajdujące się w nim rozstrzygnięcia, a więc również rozstrzygnięcie o kosztach procesu, pod warunkiem, że zostało ono w nim zawarte, z zastrzeżeniem o którym będzie mowa w dalszej części niniejszych rozważań. Prawomocność to sytuacja prawna charakteryzująca się bowiem niepodważalnością decyzji procesowych. Ma dwa aspekty: formalny i materialny. Prawomocność formalna to sytuacja, w której decyzja nie podlega już zaskarżeniu. Prawomocność materialna to sytuacja, w której nie jest dopuszczalne wszczęcie i prowadzenie od nowa postępowania już prawomocnie (formalnie) zakończonego. W piśmiennictwie karnoprosesowym podkreśla się, że pojęcie prawomocności nie ogranicza się tylko do procesu głównego. Rozciąga się na wszystkie postępowania, w których jakakolwiek decyzja stała się niezaskarżalna w drodze zwykłych środków zaskarżenia. Obejmuje więc również postępowania incydentalne, pomocnicze, następcze i uzupełniające (tak: S. Waltoś, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2003, str. 62-63). Zastrzec tutaj jednak trzeba, że stanowiąca istotę prawomocności zasada niepodważalności decyzji procesowych nie ma charakteru bezwzględnej, albowiem przepisy obowiązującej

procedury karnej przewidują wyjątkowo możliwość podważenia stanu prawnego określonego w prawomocnej decyzji procesowej. Może to nastąpić w wypadkach i granicach przewidzianych ustawą. Tak więc, są to sytuacje wyjątkowe, a co za tym idzie, przepisy je przewidujące nie mogą być interpretowane rozszerzająco.

Wyjątek od zasady niepodważalności prawomocnych decyzji procesowych przewiduje między innymi art. 626 k.p.k. W jego § 2 określono, kiedy sąd może wydać niejako „uzupełniające” rozstrzygnięcie po prawomocnym orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie – w przedmiocie kosztów procesu (kto, w jakiej części i zakresie je ponosi), jeśli nie zawiera go prawomocne orzeczenie, jak również gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości. Przez nie zamieszczenie w prawomocnym orzeczeniu rozstrzygnięcia o kosztach procesu należy rozumieć nie tylko sytuację, gdy sąd w ogóle nie rozstrzygnął w nim o kosztach procesu, ale również sytuację, gdy wprowadził w nim rozstrzygnięcie w tym przedmiocie, ale ograniczone tylko do samych kosztów sądowych, z pominięciem składających się na koszty procesu uzasadnionych wydatków stron z tytułu ustanowienia jednego obrońcy lub pełnomocnika w sprawie, zarówno w wypadku złożenia przez stronę wniosku o ich zasądzenie na jej rzecz przed wydaniem co do meritum orzeczenia kończącego postępowanie, jak też złożenia wniosku już po wydaniu tego orzeczenia. Korygowanie braków w każdej z przywołanych tu postaci występujących w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, a więc przy w ogóle braku w nim rozstrzygnięcia o kosztach procesu (w przedmiocie kosztów sądowych oraz uzasadnionych wydatkach stron – art. 616 § 1 k.p.k.) lub zawarcia takowego rozstrzygnięcia, ale tylko w części obejmującej wyłącznie koszty sądowe (art. 616 § 2 k.p.k.) – jest dopuszczalne w oparciu o art. 626 § 2 k.p.k., dający sądowi podstawę do wydania orzeczenia „uzupełniającego”.

Natomiast przez »zachodzącą konieczność dodatkowego ustalenia wysokości kosztów«, jako kolejnej z podstaw wymienionych w art. 626 § 2 k.p.k. – dopuszczających korygowanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, należy rozumieć sytuację, gdy chodzi o tę część nierozstrzygniętych kosztów, które nie były znane sądowi w dacie orzekania, to jest powstały lub których wysokość stała się znana dopiero po wydaniu orzeczenia. W takim wypadku rozstrzygnięcie „uzupełniające” powinno odpowiadać zasadzie, kto, w jakiej części i zakresie je ponosi, określonym w rozstrzygnięciu o kosztach zawartym w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Przeto konstatacja ta nie będzie dotyczyć takiej sytuacji, gdy sąd w rozstrzygnięciu o kosztach sądowych zawartym we wcześniejszym orzeczeniu w części pominął lub błędnie wyliczył ich składniki, wówczas bowiem rozstrzygnięcie to może być korygowane na skutek wniesienia zwykłego środka zaskarżenia, a nie w oparciu o podstawę określoną w art. 626 § 2 k.p.k.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt poddanego kontroli odwoławczej postanowienia należy zauważyć, że sąd rejonowy w prawomocnym wyroku z dnia 10 października 2013 roku w sprawie sygn. II K 1508/11 zawarł orzeczenie tylko w przedmiocie kosztów sądowych – przez zasądzenie od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa części tych kosztów w kwocie 200 zł, a w pozostałym zakresie zwalniając go od zapłaty kosztów sądowych (punkt 6 wyroku). W orzeczeniu tym nie zawarto rozstrzygnięcia o kosztach wykraczających poza koszty sądowe, a mieszczących się w kosztach procesu, to jest o zwrocie na rzecz oskarżyciela posiłkowego uzasadnionych wydatków związanych z jego reprezentacją prawną w sprawie przez ustanowionego jednego pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym i sądowym. Pełnomocnik ten na rozprawie w dniu 26 września 2013 roku złożył wniosek o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego poniesionych przezeń kosztów zastępstwa procesowego (k. 364 odwrót). Nie zamieszczenie w wyroku rozstrzygnięcia w części dotyczącej zasądzenia na rzecz oskarżyciela posiłkowego poniesionych kosztów zastępstwa prawnego, stanowiących koszty procesu, w oparciu o pierwszą z podstaw wymienionych w dyspozycji art. 626 § 2 k.p.k. mogło zostać następnie skorygowane przez późniejsze wydanie przez Sąd I instancji postanowienia w tym przedmiocie. Tak więc, wbrew analizowanemu zarzutowi zażalenia, zaskarżone postanowienie nie zostało wydane z obrazą przywołanego przepisu art. 626 § 2 k.p.k.

2. Sąd Rejonowy w Zgierzu był właściwym do wydania w trybie art. 626 § 2 k.p.k. zaskarżonego postanowienia.

W zażaleniu skazany podniósł zarzut, że kwestionowane postanowienie zostało wydane w jednostce organizacyjnej (Sekcja Wykonania Orzeczeń w II Wydziale Karnym) Sądu Rejonowego w Zgierzu, która nie była właściwa do orzekania w powyższym przedmiocie, lecz właściwym był Sąd I instancji (II Wydział Karny). Tak ujęty zarzut procesowy w realiach rzeczony sprawy jest chybiony. Wbrew temu, co twierdzi w zażaleniu skazany, wewnętrzny

podział organizacyjny Sądu Rejonowego w zakresie tu podnoszonym nie wywierał wpływu na właściwość rzeczową, w tym wypadku do wydania postanowienia w trybie art. 626 § 2 k.p.k. Postanowienie to zapadło bowiem przed Sądem Rejonowym w Zgierzu (II Wydział Karny) jako Sądem I instancji, który orzekał uprzednio wydanym w tej sprawie wyrokiem, a co więcej Sąd ten orzekał w tym samym składzie.

3. Nie zachodziła podstawa prawna do rozważenia zwolnienia skazanego od zapłaty na rzecz oskarżyciela posiłkowego kosztów jego zastępstwa prawnego.

Zgodnie z art. 627 k.p.k. od skazanego w sprawach z oskarżenia publicznego sąd zasądza wydatki na rzecz oskarżyciela posiłkowego. W takim wypadku – skazania oskarżonego – przepisy nie przewidują możliwości zwolnienia go od zapłaty na rzecz oskarżyciela posiłkowego poniesionych przezeń wydatków uznanych za uzasadnione. Powołany przez skarżącego w zażaleniu przepis art. 624 § 1 k.p.k. stanowi podstawę prawną umożliwiającą zwolnienie oskarżonego od zapłaty w całości lub części kosztów sądowych, a nie kosztów procesu, które ponad koszty sądowe (opłaty oraz wydatki poniesione przez Skarb Państwa) obejmują uzasadnione wydatki stron (art. 616 § 1 k.p.k.). Tak więc wskazany art. 624 § 1 k.p.k. ani inny w Dziale XIV Kodeksu postępowania karnego, nie daje oparcia prawnego dla dokonywania oceny, czy w ogóle istnieją przesłanki faktyczne zwolnienia skazanego od zapłaty na rzecz oskarżyciela posiłkowego poniesionych przezeń uzasadnionych wydatków, albowiem reżim prawny nie dopuszcza możliwości zwolnienia osoby skazanej od ich zapłaty.

	Dość przywołać dla wsparcia wyrażonego wyżej zapatrywania orzecznictwo, gdzie wskazuje się, że cyt. „Należność z tytułu zwrotu kosztów pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nie mieści się w zakresie kosztów sądowych z art. 616 § 2 k.p.k., z których zwolnienie dopuszcza przepis art. 624 § 1 k.p.k. (tak: teza do postanowienia S.A. w Krakowie z dnia 30.11.2011, sygn. AKz 457/10, publ. w: Prok. i Pr. 2011/7 – 8/32; podobnie teza do wyroku Sądu Najwyższego
--	---

z dnia 11 kwietnia 2013, sygn. II KK 245/12, publ. w: OSNKW 2013/7/59).

4. Ocena prawidłowości ustalenia wysokości kosztów zastępstwa prawnego przez pełnomocnika w kwocie zasądzonej zaskarżonym postanowieniem od skazanego na rzecz reprezentowanego oskarżyciela posiłkowego.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego we wniosku o zasądzenie powyższej należności nie wskazał jej wysokości, a zatem sąd był uprawniony obliczyć ją stosując minimalne stawki opłat za czynności adwokackie, określone w treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem M.S.

Oskarżyciel posiłkowy był reprezentowany przez jednego ustanowionego z wyboru pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym w formie śledztwa i w postępowaniu zwyczajnym przed sądem rejonowym.

Odpowiednio stawki minimalnej opłaty wyniosły z tytułu kosztów zastępstwa prawnego:

- w śledztwie w kwocie 300 złotych, zgodnie z § 14 ust. 1 pkt 2 i ust. 7 rozporządzenia M.S.;
- w postępowaniu przed sądem rejonowym w kwocie 420 zł, zgodnie z § 14 ust. 2 pkt 3 i ust. 7 rozporządzenia M.S.;

a nadto do stawki minimalnej za postępowanie sądowe podlegała dodaniu kwota 84 zł stanowiąca 20 % od 420 zł, z tytułu udziału pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w czynnościach procesowych na dwóch terminach rozprawy głównej (podstawa: § 16 rozporządzenia M.S.).

Przeto prawidłowo wyliczona, jak to wyżej wykazano, kwota podlegających zwrotowi wydatków na reprezentację prawną oskarżyciela posiłkowego przez ustanowionego przezeń z wyboru pełnomocnika wyniosła łącznie 804 złote i tę kwotę trafnie w skarżonym postanowieniu sąd rejonowy zasądził od skazanego na rzecz oskarżyciela posiłkowego.

Mając na uwadze przedstawiony rezultat kontroli odwoławczej skarżonego postanowienia – nie podzielenia zasadności zarzutów podniesionych w treści zażalenia, Sąd Okręgowy orzekł o utrzymaniu w mocy tego postanowienia.